Jan de Quay

Jan Eduard de Quay is geboren in Den Bosch op 26 augustus 1901. Hij was de zoon van Rudolph Balthazar Antoine Nicolas de Quay en Johanna Elisa Rosa van de Mortel.

Hij ging naar het gymnasium bij de jezuïeten in Katwijk en studeerde hierna psychologie aan de Universiteit Utrecht. Na het doctoraalexamen in 1926 ging hij korte tijd studeren in de Verenigde Staten. in 1927 promoveerde hij in Utrecht op een experimenteel-psychologische studie. Jan trouwde in 1927 in Beek-Ubbergen met Maria Hubertina Wilhelmina (Maria) van der Lande. Ze kregen vijf zonen en vier dochters. In 1933 werd hij hoogleraar bedrijfsleer bij de Katholieke Economische Hogeschool Tilburg.

In 1932 was Jan assistent districtscommissaris (adc) voor de Katholieke Verkenners in District Utrecht en een jaar later werd hij dat in district Breda (stad Tilburg). Dit district werd later gesplitst en Jan werd adc in district Den Bosch. Hij stopte in 1935.

Pim Froger, Prof. Dr. Jan de Quay, Mr. René Höppener en Dr. Toon Ramselaar hebben er in de jaren ’30 voor gezorgd dat met instemming van het Rooms Katholiek Episcopaat de Vereniging der Katholieke Verkenners tot stand komt en zich collectief aansluit bij de NPV. Deze ontwikkeling had de warme instemming van hoofdverkenner Rambonnet. In 1936 werd hij assistent hoofdkwartier-commissaris voor Voortrekkers van de Katholieke Verkenners. De Quay was ook betrokken bij de voorbereiding van de 5e Wereld Jamboree in Vogelenzang in 1937 als lid van het bestuur. In juni 1938 werd hij lid van de Nationale Padvindersraad.

Aan het eind van de jaren 30 hield De Quay pleidooien voor de verplichte arbeidsdienst voor jeugdigen. Tijdens de mobilisatie (1939-1940) was hij in militaire dienst als reserve luitenant. Direct na de capitulatie van 14 mei 1940 werd De Quay door generaal Henri Winkelman benoemd tot Regeringscommissaris van de Arbeid. Hij kwam in aanmerking, omdat Winkelman en Hans Max Hirschfeld hem veel flexibeler in de omgang met de Duitsers achtten dan de zittende secretaris-generaal van Sociale Zaken.

De Quay bleef niet lang in deze functie, omdat het politieke werk hem opeiste. In juli 1940 vormde hij samen met mr. Louis Einthoven en mr. Johannes Linthorst Homan het driemanschap van de omstreden Nederlandsche Unie. In de zomer van 1940 voerde het driemanschap besprekingen met de Mussolini-fascist Arnold Meijer om te komen tot een fusie tussen de Nederlandsche Unie en het Nationaal Front. In de loop van 1941 raakte de Unie in onmin met de bezetter, wat resulteerde in haar verbod.

Op 4 mei 1942 werden 460 Nederlandse mannen in het voormalige Kleinseminarie Beekvliet bij St Michielsgestel vastgezet. Ruim twee maanden later werden op 13 juli 1942 nog eens 800 gijzelaars in het nabijgelegen kamp Haaren geïnterneerd, waaronder Jan de Quay. Ook dit waren mannen *‘die vroeger in het openbare leven stonden en van wie aan te nemen is*

dat zij met de aanstichters van de tegen de bezettende macht gerichte kuiperijen sympathiseren'. Door te dreigen de gijzelaars ter dood te brengen, probeerde de bezetter te voorkomen dat Nederlanders verzets- en sabotageacties zouden plegen. De opgepakte mannen kwamen uit alle lagen van de bevolking. Opvallend was wel dat relatief veel gijzelaars een vooraanstaande positie innamen in de Nederlandse samenleving. Daarnaast kwamen de gijzelaars vooral uit kringen die aan bepaalde Duitse plannen hun medewerking geweigerd hadden. Na enige tijd ging hij naar het voormalige Kleinseminarie Beekvliet bij St Michielsgestel. In dit kamp maakte hij deel uit van de Heeren Zeventien. In juni 1943 wordt Jan vrijgelaten uit Kamp Beekvliet.

Na zijn vrijlating dook hij onder in Sevenum. Hier schreef hij artikelen voor het illegale katholieke blad *De Christofoor*, samen met dhr. F.C. Wijffels. Zijn rol bij de Unie speelde hem na de oorlog parten omdat men hem verdacht van collaboratie met de bezetter. Een overheidsonderzoek naar de handel en wandel van dat Driemanschap pleitte hem vrij van de verdachtmakingen.

Na de bevrijding van het zuiden van Nederland werd hij in oktober 1944 voorzitter van het College van Algemene Commissarissen voor Landbouw, Nijverheid en Handel, dat de volkshuishouding weer op gang moest brengen.

Bij de katholieke verkenners werd vlak na de bevrijding van Zuid-Nederland een tijdelijk hoofdbestuur gevormd. Mr. Jo Cals is waarnemend hoofdcommissaris, Jos Plasschaert uit Breda is waarnemend hoofdaalmoezenier en mej. M de Poorter uit Breda (welpen), A.P. van der Mey (verkenners) uit Nijmegen, Prof de Quay (voortrekkers) en Gerard Bannenberg uit Tilburg en secretaris J. Ruygers uit Breda zijn waarnemend hoofdkwartiercommissarissen. Het tijdelijk hoofdkwartier is, samen met het hoofdkwartier van de Nederlandse Padvinders, gevestigd in de Sint Anna stichting in Nijmegen.

Van 5 april tot 23 juni 1945 was hij Minister van Oorlog in het kabinet-Gerbrandy III. Willem Drees wilde De Quay echter niet in zijn kabinetten hebben vanwege diens omstreden oorlogsverleden. Toen De Quay in 1946 kenbaar maakte Commissaris van de Koningin van Noord-Brabant te willen worden stelde minister-president Wim Schermerhorn een geschiedkundig onderzoek in, waarna De Quay werd gezuiverd. Van 1946 tot 1959 was De Quay Commissaris van de Koningin in de provincie Noord-Brabant.

In 1959 werd zijn partij, de Katholieke Volkspartij, de grootste partij van het land. Hoewel De Quay niet verkiesbaar was geweest, deed zijn partij een beroep op hem om minister-president te worden. Hij verzette zich, maar stemde na bisschoppelijk advies en ook nog eens een persoonlijk beroep van koningin Juliana toch in. Hij was van 19 mei 1959 tot 24 juli 1963 minister-president van het kabinet-De Quay. In zijn kabinet zaten nog 2 scouts, Jo Cals en Edzo Toxopeus.

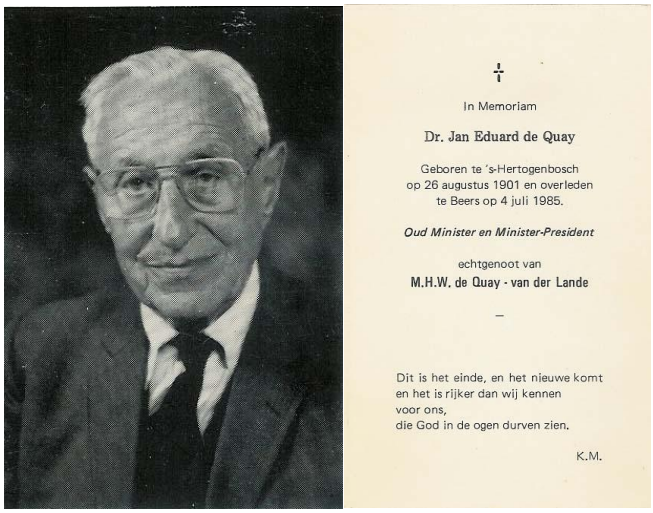
Jan overleed in Beers op 4 juli 1985 en werd begraven op RK Begraafplaats Sint-Lambertuskerk in Beers.

Hij werd onder andere Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau, Grootofficier in de Orde van Oranje-Nassau en Commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Meer informatie

Jan de Quay - Wikipedia
Dr. J.E. (Jan) de Quay - Parlement.com
Jan Eduard de Quay (1901-1985) » Bidprentjes Van den Berg - 54.190 prentjes waarvan 71.556 scans (enkele dubbelzijdig). » Genealogie Online
Het verborgen Front_h11.pdf (rug.nl)
HH153_03_Kampgids.pdf (hv-hb.nl)
BHIC
Home - Gijzelaarskamp Beekvliet
Kamp Sint-Michielsgestel - Wikipedia
P.C.A. Geyl, Gedenkboek gijzelaarskamp Beekvliet, St. Michielsgestel (Schiedam 1946)
W. Boerhave Beekman, Gedenkboek gijzelaarskamp Haaren, St. Michielsgestel (Den Haag 1947)
De verkenner; off. orgaan voor de Padv. Beweging in Nederland, jrg 18, 1932, no. 12, 1932 » 1932-12 - Pag. 24 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 16, 1932, no. 11, 1932 » 1932-12 - Pag. 2 | Delpher
De verkenner; off. orgaan voor de Padv. Beweging in Nederland, jrg 19, 1933, no. 12, 1933 » 1933-12 - Pag. 24 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 17, 1933, no. 10, 1933 » 1933-11 - Pag. 10 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 18, 1934, no. 5, 1934 » 1934-05 - Pag. 8 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 19, 1935, no. 10, 1935 » 1935-11 - Pag. 10 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 21, 1936, no. 4, 1936 » 1936-04 - Pag. 24 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 24, 1938, no. 6, 1938 » 1938-06 - Pag. 2 | Delpher
Jan de Quay - Scoutpedia.nl
Eindhovensch dagblad » 28 feb 1945 - Pag. 1 | Delpher

†

In Memoriam

Dr. Jan Eduard de Quay

Geboren te 's-Hertogenbosch
op 26 augustus 1901 en overleden
te Beers op 4 juli 1985.

Oud Minister en Minister-President

echtgenoot van
M.H.W. de Quay - van der Lande

–

Dit is het einde, en het nieuwe komt
en het is rijker dan wij kennen
voor ons,
die God in de ogen durven zien.

K.M.

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.